

Tema 21. L'eucaristia (3)

La fe en la presència real de Crist en l'eucaristia ha menat l'Església a tributar culte de latria al santíssim sagrament, tant durant la litúrgia de la missa com fora de la celebració eucarística.

21/12/2010

1. La presència real eucarística

En la celebració de l'eucaristia es fa present la persona de Crist —el Verb encarnat, que va ser crucificat, va

morir i va ressuscitar per la salvació del món—, amb una modalitat de presència misteriosa, sobrenatural, única. El fonament d'aquesta doctrina el trobem en la mateixa institució de l'eucaristia, quan Jesús va identificar els dons que oferia amb el seu cos i la seva sang («això és el meu cos..., això és la meua sang...»), és a dir, amb la seva corporeïtat inseparablement unida al Verb i, per tant, amb tota la seva persona.

Certament, Crist Jesús és present de moltes maneres en l'Església: en la seva paraula; en l'oració dels fidels (cf. Mt 18,20); en els pobres, els malalts, els empresonats (cf. Mt 25,31-46); en els sagraments, i especialment en la persona del ministre sacerdot. Però, sobretot, hi és present sota les espècies eucarístiques (cf. *Catecisme* 1373).

La singularitat de la presència eucarística de Crist està en el fet que el santíssim sagrament conté veritablement, realment i substancialment el cos i la sang junt amb l'ànima i la divinitat del nostre Senyor Jesucrist, Déu veritable i home perfecte, el mateix que va néixer de la Mare de Déu, va morir a la creu i ara és assegut en el cel a la dreta del Pare. «Aquesta presència s'anomena “real”, no en exclusivitat, com si les altres presències no fossin “reals”, sinó per excel·lència, ja que és *substancial* i per ella el Crist, Déu i home, es fa present tot sencer» (*Catecisme* 1374).

El terme *substancial* tracta d'indicar la consistència de la presència personal de Crist en l'eucaristia: no és simplement una «figura», capaç de «significar» i d'estimular la ment a pensar en Crist, present en realitat en un altre lloc, al cel; ni és un simple «signe», a través del qual se'ns

ofereix la «virtut salvadora» —la gràcia—, que prové de Crist. L'eucaristia és, en canvi, la presència objectiva de l'ésser-en-si (la substància) del cos i la sang de Crist, és a dir, de la seva humanitat sencera —inseparablement unida a la divinitat per la unió hipostàtica—, encara que velada per les «espècies» o aparences del pa i el vi.

Per tant, la presència de l'autèntic cos i de l'autèntica sang de Crist en aquest sagrament «no es capta pels sentits, [...] sinó *únicament per la fe*, la qual recolza en l'autoritat de Déu» (*Catecisme* 1381). Això ho expressa molt bé la següent estrofa de l'Adoro te devote: «Visus, tactus, gustus, in te fallitur / Sed auditu solo tuto creditur / Credo quidquid dixit Dei Filius: / Nil hoc verbo Veritatis verius» (A gust, vista i tacte amagat resteu / però, amb sols l'oïda, segur l'home creu / crec tot el que el vostre Verb ens ha

parlat / cap paraula d'altre no és més veritat).

2. La transsubstanciació

La presència autèntica, real i substancial de Crist en l'eucaristia suposa una conversió extraordinària, sobrenatural, única. Aquesta conversió es fonamenta en les pròpies paraules del Senyor: «Preneu, mengeu: això és el meu cos. [...] Beveu-ne tots, que això és la meva sang de l'aliança» (Mt 26,26-28). En efecte, aquestes paraules es fan realitat només si el pa i el vi deixen de ser pa i vi i es converteixen en el cos i la sang de Crist, perquè és impossible que una mateixa cosa pugui ser simultàniament dos éssers diversos: pa i cos de Crist, vi i sang de Crist.

Sobre aquest punt el *Catecisme de l'Església catòlica* recorda el següent: «El Concili de Trento resumeix la fe catòlica declarant: “Com que el Crist,

el nostre Redemptor, digué que era veritablement el seu Cos allò que oferia sota l'aparença de pa, l'Església sempre ha tingut la convicció, i ara ho torna a declarar en aquest sant Concili: per la consagració del pa i del vi es realitza la conversió de tota la substància del pa en la substància del Cos de Crist Senyor nostre, i de tota la substància del vi en la substància de la seva Sang. Aquesta conversió, l'Església catòlica sempre l'ha anomenada, amb justesa i exactitud, *transsubstanciació*" (DS 1642)» (*Catecisme* 1376). No obstant això, romanen inalterades les aparences del pa i el vi, és a dir, les «espècies eucarístiques».

Encara que els sentits captin veritablement les aparences del pa i el vi, la llum de la fe ens dóna a conèixer que el que realment es conté sota el vel de les espècies eucarístiques és la substància del cos

i de la sang del Senyor. Gràcies a la permanència de les espècies sacramentals del pa, podem afirmar que el cos de Crist —la seva persona sencera— és realment present a l'altar, o al copó, o al sagrari.

3. Propietats de la presència eucarística

La manera amb què Crist és present en l'eucaristia és un misteri admirable. Segons la fe catòlica, Jesucrist hi és present tot sencer, amb la seva corporeïtat glorificada, sota cadascuna de les espècies eucarístiques, i tot sencer en cadascuna de les parts resultants de la divisió de les espècies, de manera que la fracció del pa no divideix Crist (cf. *Catecisme* 1377)[1]. Es tracta d'una modalitat de presència singular, perquè és invisible i intangible. A més a més és permanent, en el sentit que, un vegada realitzada la consagració,

dura tot el temps que hi subsisteixin les espècies eucarístiques.

4. El culte a l'eucaristia

La fe en la presència real de Crist en l'eucaristia ha menat l'Església a tributar culte de latria —és a dir, d'adoració— al santíssim sagrament, tant durant la litúrgia de la missa (per això ha indicat que ens agenollem o ens inclinem pregonament davant les espècies consagrades) com fora de la celebració eucarística: conservant amb el més gran respecte les hòsties consagrades al sagrari (o tabernacle), presentant-les als fidels perquè les venerin amb solemnitat, portant-les en processó, etc. (cf. *Catecisme* 1378).

Es conserva la sagrada eucaristia al sagrari per diverses raons[2]:

— principalment per poder donar la sagrada comunió als malalts i a altres

fidels impossibilitats de participar en la santa missa;

— a més a més, perquè l'Església pugui donar culte d'adoració a Déu nostre Senyor en el santíssim sagrament (de manera especial durant l'exposició de la santíssima eucaristia, en la benedicció amb el Santíssim, en la processó amb el santíssim sagrament en la solemnitat del Corpus Christi, etc.);

— perquè els fidels sempre puguin adorar el Senyor sacramentat amb visites freqüents. En aquest sentit Joan Pau II afirma el següent: «L'Església i el món tenen una gran necessitat del culte eucarístic. Jesús ens espera en aquest sagrament de l'amor. No estalviem el nostre temps per anar a trobar-lo en l'adoració, en la contemplació plena de fe i amatent a reparar les grans culpes i delictes del món. No cessi mai la nostra adoració»[3].

Hi ha dues grans festes (solemnitats) litúrgiques en les quals se celebra de manera especial aquest sagrat misteri: el Dijous Sant (es commemora la institució de l'eucaristia i de l'orde sagrat) i la solemnitat del Corpus Christi (destinada especialment a l'adoració i a la contemplació del Senyor en l'eucaristia).

5. L'eucaristia, àpat pasqual de l'Església

5.1. Per què l'eucaristia és l'àpat pasqual de l'Església?

«L'Eucaristia és l'àpat pasqual, en tant que Crist, realitzant sacramentalment la seva Pasqua [el pas d'aquest món al Pare a través de la seva passió, mort, resurrecció i ascensió gloriosa^[4]], ens dóna el seu Cos i la seva Sang, oferts com a menjar i beguda, i ens uneix a ell i entre nosaltres en el seu sacrifici» (*Compendi* 287).

5.2. Celebració de l'eucaristia i comunió amb Crist

«La missa és a la vegada i inseparablement el memorial sacrificial en el qual es perpetua el sacrifici de la Creu, i el banquet sagrat de la comunió amb el Cos i la Sang del Senyor. Però la celebració del sacrifici eucarístic s'orienta totalment a la unió íntima dels fidels amb el Crist per la comunió. Combregar és rebre el Crist mateix que s'ofereix per nosaltres» (*Catecisme* 1382).

La santa comunió, ordenada per Crist («preneu, mengeu..., beveu-ne tots...»: Mt 26,26-28; cf. Mc 14,22-24; Lc 22,14-20; 1Co 11,23-26), forma part de l'estructura fonamental de la celebració de l'eucaristia. Només quan els fidels reben Crist com a aliment de vida eterna ateny la plenitud de sentit que s'hagi fet aliment per als homes, i es compleix

el memorial que Crist va instituir[5]. Per això l'Església recomana vivament la comunió sacramental a tots aquells que participin en la celebració eucarística i tinguin les degudes disposicions per rebre dignament el santíssim sagrament[6].

5.3. Necessitat de la sagrada comunió

Quan Jesús va prometre l'eucaristia va afirmar que aquest aliment no és només útil, sinó també necessari: és una condició de vida per als seus deixebles. «Us ho ben asseguro: si no mengeu la carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang, no tindreu vida en vosaltres» (Jn 6,53).

Menjar és una necessitat per a l'home. I, com l'aliment natural manté l'home en la vida i li dóna forces per caminar en aquest món, de manera semblant l'eucaristia manté en el cristià la vida en Crist — rebuda amb el baptisme— i li dóna forces per ser fidel al Senyor en

aquesta terra, fins a l'arribada a la casa del Pare. Els pares de l'Església han entès el pa i l'aigua que l'àngel va oferir al profeta Elies com a model de l'eucaristia (cf. 1Re 19,1-8): després de rebre el do, el qui estava esgotat recupera el seu vigor i és capaç de complir la missió de Déu.

La comunió, per tant, no és un element que es pot afegir arbitràriament a la vida cristiana. No és només necessària per a alguns fidels especialment compromesos en la missió de l'Església, sinó que és una necessitat vital per a tots: pot viure en Crist i difondre el seu evangeli només qui es nodreix de la vida mateixa de Crist.

El desig de rebre la santa comunió hauria de ser sempre present en els cristians, com a permanent ha de ser la voluntat d'assolir el fi últim de la nostra vida. Aquest desig de rebre la comunió, explícit o almenys implícit,

és necessari per aconseguir la salvació.

A més a més, la recepció de fet de la comunió és necessària, amb necessitat de precepte eclesiàstic, per a tots els cristians que tenen ús de raó: «L'Església obliga els fidels [...] a rebre almenys un cop l'any l'Eucaristia, si és possible en temps Pasqual (cf. CIC 920), preparats pel sagrament de la Reconciliació» (*Catecisme* 1389). Aquest precepte eclesiàstic només és un mínim, que no sempre serà suficient per viure una vida cristiana autèntica. Per això la mateixa Església «recomana vivament als fidels que rebin la santa Eucaristia els diumenges i dies de festa, o més sovint encara, fins i tot cada dia» (*Catecisme* 1389).

5.4. El ministre de la sagrada comunió

El ministre ordinari de la santa comunió és el bisbe, el prevere i el diaca[7]. El ministre extraordinari

permanent és l'acòlit[8]. Poden ser ministres extraordinaris de la comunió altres fidels a qui l'ordinari de l'indret hagi donat la facultat de distribuir l'eucaristia, quan es jutgi necessari per a la utilitat pastoral dels fidels i no hi sigui present un sacerdot, un diaca o un acòlit disponible[9].

«No és permès que els fidels prenguin l'hòstia consagrada ni el calze sagrat “per si mateixos, i encara menys que se'l passin entre si de mà en mà”»[10]. A propòsit d'aquesta norma és oportú de considerar que la comunió té un valor de signe sagrat; aquest signe ha de manifestar que l'eucaristia és un do de Déu a l'home. Per això, en condicions normals, quan es distribueix l'eucaristia s'haurà de distingir entre el ministre que dispensa el do, ofert pel mateix Crist, i el subjecte que l'acull amb gratitud, en la fe i l'amor.

5.5. Disposicions per rebre la sagrada comunió

Disposicions de l'ànima

Per combregar dignament cal estar en gràcia de Déu. «Qui mengi el pa i begui la copa del Senyor indignament —proclama sant Pau— haurà de donar compte del cos i de la sang del Senyor. Que cadascú, doncs, s'examini primer a si mateix; i llavors podrà menjar del pa i beure de la copa; perquè qui en menja i en beu, sense tenir en compte el Cos, menja i beu la pròpia condemna» (1Co 11,27-29). Per tant, ningú ha d'acostar-se a la sagrada eucaristia amb consciència de pecat mortal, per molt contrit que li sembli estar, sense precedir-hi la confessió sacramental (cf. *Catecisme* 1385).

Per combregar amb fruit cal, a més d'estar en gràcia de Déu, un interès seriós per rebre el Senyor amb la millor devoció actual possible: amb

la preparació (remota i pròxima); amb el recolliment; amb els actes d'amor i de reparació, d'adoració, d'humilitat, d'acció de gràcies, etc.

Disposicions del cos

La reverència interior davant la sagrada eucaristia s'ha de reflectir també en les disposicions del cos. L'Església prescriu el dejuni. Per als fidels de ritu llatí el dejuni consisteix a abstenir-se de tot aliment o beguda (excepte l'aigua o les medicines) una hora abans de combregar^[11]. També s'ha de procurar la neteja del cos, la manera de vestir adequada, els gestos de veneració que manifesten el respecte i l'amor al Senyor present en el santíssim sagrament, etc. (cf. *Catecisme* 1387).

La manera tradicional de rebre la sagrada comunió en el ritu llatí — fruit de la fe, l'amor i la pietat plurisecular de l'Església— és de genolls i a la boca. Els motius que

van originar aquest costum pietós i antiquíssim continuen sent plenament vàlids. També es pot combregar dret i, en algunes diòcesis del món, és permès —mai imposat— de rebre la comunió a la mà[12].

5.6. Edat i preparació per rebre la primera comunió

El precepte de la comunió sacramental obliga a partir de l'ús de raó. Convé preparar molt bé la primera comunió dels infants i no retardar-la: «Deixeu que els infants vinguin a mi, no els ho prohibiu, que el Regne de Déu és dels qui són com ells» (Mc 10,14)[13].

Per poder rebre la primera comunió, cal que l'infant conegui, segons la seva capacitat, els principals misteris de la fe i que sàpiga distingir el pa eucarístic del pa comú. «Els pares en primer lloc i els qui els substitueixen, i també el rector, tenen el deure de procurar que els infants que han

arribat a l'ús de raó es preparin degudament i tan aviat com puguin, amb la confessió sacramental prèvia, per ser alimentats amb aquest diví menjar»[14].

5.7. Efectes de la sagrada comunió

Allò que l'aliment produeix en el cos per al bé de la vida física, ho produeix l'eucaristia en l'ànima — d'una manera infinitament més sublim— per al bé de la vida espiritual. Però mentre que l'aliment es converteix en la nostra substància corporal, en rebre la sagrada comunió som nosaltres els qui ens convertim en Crist: «No em convertiràs en tu, com l'àpat en la teva carn, sinó que tu et canviaràs en mi»[15]. Mitjançant l'eucaristia, la vida nova en Crist —iniciada en el creient amb el baptisme (cf. Rm 6,3-4; Ga 3,27-28)— pot consolidar-se i desenvolupar-se fins a aconseguir la plenitud (cf. Ef. 4,13), i així permet al

cristià portar a terme l'ideal enunciat per sant Pau: «Visc, però ja no sóc jo qui visc, sinó que el Crist viu en mi» (Ga 2,20)[16].

Per tant, l'eucaristia ens configura amb Crist, ens fa partícips de l'ésser i de la missió del Fill, ens identifica amb les seves intencions i sentiments, ens dóna la força per estimar com Crist ens ho demana (cf. Jn 13,34-35), per encendre tots els homes i dones del nostre temps amb el foc de l'amor diví que ell va venir a portar a la terra (cf. Lc 12,49). Tot això ha de manifestar-se efectivament en la nostra vida: «Si hem estat renovats en rebre el Cos del Senyor, hem de manifestar-ho amb obres. Que els nostres pensaments siguin sincers: de pau, de donació, de servei. Que les nostres paraules siguin de veritat, clares, oportunes; que sàpiguen consolar i ajudar, que sàpiguen, per damunt de tot, portar a d'altres la llum de Déu.

Que les nostres accions siguin coherents, eficaces, encertades: que tinguin aquest *bonus odor Christi* (2Co 2,15), la bona olor de Crist, perquè recordin la seva manera de capténir-se i de viure»[17].

Déu, per la sagrada comunió, augmenta la gràcia i les virtuts, perdona els pecats venials i la pena temporal, preserva dels pecats mortals i concedeix perseverança en el bé: en una paraula, estreny els llaços d'unió amb ell (cf. *Catecisme* 1394-1395). Però l'eucaristia no ha estat instituïda per al perdó dels pecats mortals: això és propi del sagrament de la confessió (cf. *Catecisme* 1395).

L'eucaristia causa la unitat de tots els fidels cristians en el Senyor, és a dir, la unitat de l'Església, cos místic de Crist (cf. *Catecisme* 1396).

L'eucaristia és penyora o garantia de la glòria futura, és a dir, de la

resurrecció i la vida eterna i feliç al costat de Déu, un i tri, dels àngels i de tots els sants: «Havent passat d'aquest món al Pare, el Crist ens dóna en l'Eucaristia la penyora de la glòria prop d'Ell: la participació en el Sant Sacrifici ens identifica amb el seu Cor, ens manté les forces durant el pelegrinatge d'aquesta vida, ens fa desitjar la Vida eterna i ens uneix ja a l'Església del Cel, a la Verge Santa Maria i a tots els sants» (*Catecisme* 1419).

Ángel García Ibáñez

Bibliografia bàsica

Catecisme de l'Església catòlica
1373-1405.

Joan Pau II, enc. *Ecclesia de Eucharistia*, 17-IV-2003, 15; 21-25; 34-46.

Benet XVI, exh. ap. *Sacramentum caritatis*, 22-II-2007, 14-15; 30-32; 66-69.

Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum*, 25-III-2004, 80-107; 129-145; 146-160.

Lectures recomanades

Sant Josep maria, homilia «En la festa del Corpus Christi», a *És Crist que passa* 150-161.

J. Ratzinger, *La Eucaristía centro de la vida. Dios está cerca de nosotros*, Edicep, València 2003, p. 11-27; 81-102; 103-128.

J. Echevarría, *Eucaristia i vida cristiana*, Aldaba, Terrassa 2005, p. 17-47; 81-116; 117-151.

J. R. Villar – F. M. Arocena – L. Touze, «Eucaristía», a C. Izquierdo (dir.),

Diccionario de Teología, Eunsa,
Pamplona 2006, p. 360-361; 366-370.

[1] Per això, «la comunió només amb l'espècie del pa permet de rebre tot el fruit de gràcia de l'Eucaristia» (*Catecisme* 1390).

[2] Cf. Pau VI, carta encíclica *Mysterium fidei* 56; Joan Pau II, enc. *Ecclesia de Eucharistia* 29; Benet XVI, exh. ap. *Sacramentum caritatis* 66-69; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 129-145.

[3] Joan Pau II, carta *Dominicae cenae* 3.

[4] El terme *pasqua* prové de l'hebreu i originàriament significa 'pas, trànsit'. En el llibre de l'Èxode, en què es narra la primera Pasqua

hebraica (cf. Ex 12,1-14 i Ex 12, 21-27), aquest terme és vinculat al verb *sobrepasar*, al pas del Senyor i del seu àngel durant la nit de l'alliberament (quan el Poble elegit va celebrar el sopar pasqual), i al trànsit del poble de Déu de l'esclavatge d'Egipte a la llibertat de la terra promesa.

[5] Això no vol dir que sense la comunió de tots els presents la celebració de l'eucaristia sigui invàlida o que tots hagin de combregar sota les dues espècies. La comunió és necessària només per al sacerdot que celebra.

[6] Cf. *Missal Romà. Institutio generalis* 80; Joan Pau II, enc. *Ecclesia de Eucharistia* 16; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 81-83; 88-89.

[7] Cf. CIC 910; *Missal Romà. Institutio generalis* 92-94.

[8] Cf. CIC 910 § 2; *Missal Romà. Institutio generalis* 98; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 154-160.

[9] Cf. CIC 910 § 2 i 230 § 3; *Missal Romà. Institutio generalis* 100 i 162; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 88.

[10] Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 94; cf. *Missal Romà. Institutio generalis* 160.

[11] Cf. CIC 919 § 1.

[12] Cf. Joan Pau II, carta *Dominicae cenae* 11; *Missal Romà. Institutio generalis* 161; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 92.

[13] Cf. sant Pius X, decret *Quam singulari*, I: DS 3530; CIC 913-914; Congregació per al Culte Diví i la Disciplina dels Sagraments, instrucció *Redemptionis sacramentum* 87.

[14] CIC 914; cf. *Catecisme* 1457.

[15] Sant Agustí, *Confessions* 7,10: CSEL 38/1, 157.

[16] És clar que si els efectes salvífics de l'eucaristia no s'aconsegueixen d'una vegada en la seva plenitud «no és per defecte de la potència de Crist, sinó per defecte de la devoció de l'home» (sant Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae* 3, q.79, a.5, ad 3).

[17] Sant Josepmaria, *És Crist que passa* 156.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-es/article/resum-de-fe-
cristiana-21-leucaristia-3/](https://opusdei.org/ca-es/article/resum-de-fe-cristiana-21-leucaristia-3/) (29/03/2025)